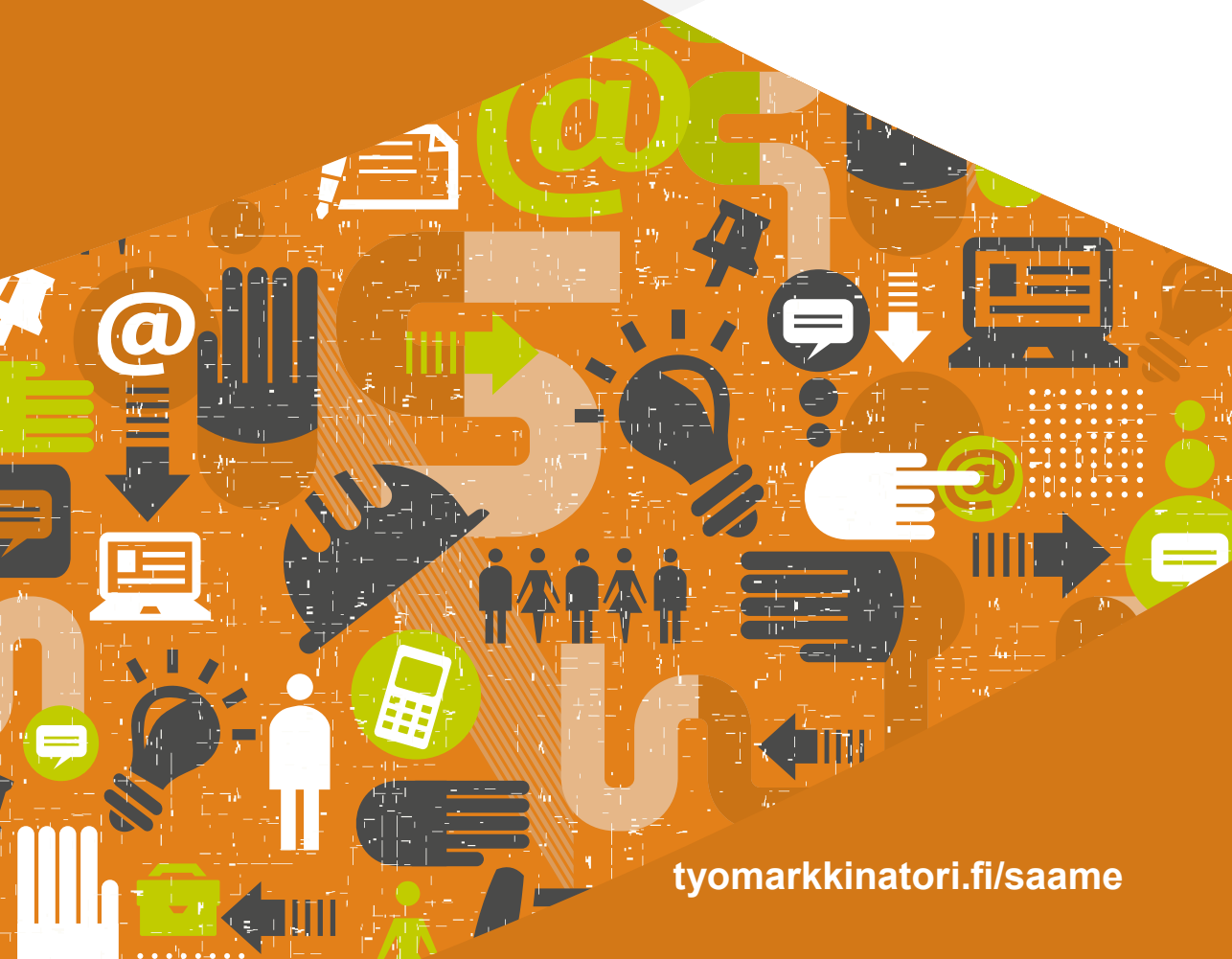

TE-palvelut | AN-tjänster
TE services

Kiddâ pargoelimân

tyomarkkinatori.fi/saame

Kiddâ pargoelimân TE-palvâlusah tuu kiävtust

Uusah-uv pargosaje? Halijdâh-uv molsođ tááláá pargosaaheed mielâsub pargosajan? Smietah-uv, maggaar laseškovlim tarbâšâh, vâi peesah pargoelimist ovdâskulij? Lah-uv smiettâm riemmâđ irätteijen? Tarbâšâh-uv áámmátlâš vajoidittem pargoelimist piergim várás?

Pargo- já iäláttâspalvâlusah (TE-palvâlusah) fáállih valjeest tiäđu já mättim iäláttâsâin, pargosoojijn, škovliimist, hárvuttálmist já iirâtmist kuátuenâmist já olgoenâmist. Puávtáh kevttiđ mii viermipalvâlusâid, suáittiđ vâldikodáliid palvâlusnumeráid tai puáttiđ TE-toimáttâhân savâstállâđ persovnlávt, ko lah vâridâm toos ääigi.

**Tiätu suomâkielân já
ruotâkielân čujottâsâst**
www.tyomarkkinatori.fi

Koolgah leđe aktiivlâš – keevti mii maangâpiälâsijd palvâlusâid

Lah-uv pargoost, pargottem, oppâmin, päci-min pargottemin tai maccâmin pargoelimân? Aalgât pargoucâmâd TE-toimáttuvâst.

Ravvip já valmip pargo-occeid pargoucâmist. Uuccâp já faallâp tunjin hiäivulijd pargosoojijd. Irättâs vuáđudem vuávâjeijee išedeh TE-toimáttuvâi lasseen kuávluliih irättâspalvâlusah.

Aalgât pargoucâmâd Persovnáššigâs Jiejâs ášástállâm (Henkilöasiakkaan **Oma asiointi**)-viermipalvâlusâst, já talle tuu tiäđuh láá tál-lân mii kevttimnáál ko uuccâp pargoadeleijei hiäivulumos pargee. Aalgât pargoucâmâd viermist – kaavnah jotelubboht jieijâd tarbâšem palvâlusâid maid tun tarbâšah.

**Aalgât pargoucâmâd
čujottâsâst**
www.tyomarkkinatori.fi

Keejâ pargosoojijd neetist

Pargomarkkântorist tun kaavnah čuákkejum tiätusiskáldâsâid já palvâlusâid, moh loh-tâseh pargoelimân. Tun puávtáh ráhtiđ pargouuccâmprofiil, uuccâđ pargosoojijd iárrâs lasseen áámmátjuávhu, päikkikode tai almot-tempeivimere mielđ tai kevttimáin säniuccâm. Ton lasseen il. päikkituálpargoadeleijei almottâsâid tun kaavnah Ávus pargosajeh (Avoimet työpaikat) -palvâlusâst čujottâsâst paikat.te-palvelut.fi.

Pargomarkkântorist tun kaavnah čuákkejum tiätusiskáldásáid já palvâlusáid, moh loh-tâseh pargoelimân. Tun puávtáh ráhtiđ pargouuccâmproofil, uuccâđ pargosoojjid iárrás lasseen áámmátjuávhu, päikkikode tâi almot-tempeivimere mielđ tâi kevttimáin sâniuccâm. Ton lasseen il. päikkituálupargoadeleijei almottásáid tun kaavnah Ávus pargosajeh (Avoimet työpaikat) -palvâlusâst čujottásâst paikat.te-palvelut.fi.

Pargouuccâmvalmim lasseet visesvuodâ pargouccâmân

Tievâsmit já peivid pargouuccâmtaiduidâd uásálistmáin pargouuccâmvalmiimân.

Valmiimist mannojeđ čoodâ pargouuccâm jieškote-uv uásisyergih, pargomarkkânij tile já pargoadeleijei vuárdamušah sehe uápâsmuvvoo pargouuccâm šleđgâlâš kanavaid já piergâsáid. Pargouuccâmvalmim lii válju máhđulâšvuotâ hárvuttállâđ pargouuccâm, vâi luhostuuččih jiejjâd pargosahhiittálmist.

Paargon olgoenâmáid

Ááiguh-uv porgâđ pargoid olgoenâmijn? Karttii jiejjâd kielâtááidü já mättim sehe jiejjâd syergi pargosajetile čuosáttâhenámist. EURES-portalist tun kaavnah EU-enâmij ávus pargosoojjid já tiäđu pargoi porgâmist jieškote-uv enâmijn.

Luvvâ lase

Tyomarkkinatori.fi > Henkilöasiakkaat > Kansainvälisyys > Töihin tai harjoitteluun ulkomaille
www.eures.europa.eu

Pargoadelemvuávám ráhtoo oovtâst

TE-toimâttuv äššitobdee uápist pargouccâmist, savâstâl tuin pargouuccâmtoivuidâd pirrâ já árvuštâl tuu mättim.

PI-toimâttâh uárnee vuossâmuu sahiittálmâm tuin viidâ argâpeeivi siste tast ko tuu pargouccâm lii algám. Algâsahhiittálmist tuu tile kárttejuvoo já tunjin ráhtoo vuávám pargosaje kavnâm várás. Sahhiittálmist tun suogârdâlah oovtâst äššitobdein, et magarijd pargosoojjid tun puávtáččih uuccâđ tâi lii-uv tust tárbu haahâđ škovlim tâi molsođ syergi. Algâsahhiittálmist árvuštálloo meid, et magarijd palvâlusáid tun tarbâšah. Palvâlustárbu árvuštállâm lii kuávdâš uási tuu pargosaje kavnâm tuárjumist já palvâlussáid stivriimist.

PI-toimâttâh tâi kieldâkeččâlâddâm uárnee tunjin algâsahhiittállâm maŋa vittâ tievâsmittee pargouuccâmsavâstállâm čuávuváá kuulmâ mánuppaje ääigi. Viggâmuššân lii ornid savâstálmijid kyevti oho kooskâi. Tievâsmittee pargouuccâmsavâstálmeh uárnejuvvojeđ tuu persovnlíi tile já palvâlustáár- bu mielđ.

Kuulmâ mánuppaje kooskâi uárnejum pargouuccâmsavâstálmij lasseen tunjin uárnejuvvojeđ kyehti tievâsmittee pargouuccâmsavâstállâm kuudâ mánuppaje kooskâi tast maŋa, ko algâsahhiittálmist tâi nube tievâsmittee pargouuccâmsavâstálmist lii kuullâm kuttâ mánuppaje. Taah tievâsmittee pargouuccâmsavâstálmeh kyeskih tunjin tuše, jis tun lah pargottes pargo-occee, jieške uásálist pargosaje kavnâm tuárjoo palvâlussáid. Pargouuccâmsavâstálmist tun finniih torjuu pargosaje ucâmân. Ton lasseen

árvuštálloo, et mon pehtil tuu pargouuc-
câm já vuávám pargosaje kavnm várás lii.
Pargouuccâmsavâstâlmist palvâlustáárbu
árvuštállâm târhismittoo já tun stivrejuuh ton
miäldásijd palvâlussáid.

Torvo pargotile rievdiidijn

Ko lah vaarást luovâscelkkuđ pargoost
tâi tun lah luovâscelkkum ekonoomlâš tâi
pyevtitlâš suujâi vuáđuld tâi ko tun lah luá-
mudum tâi tust lii nuhâmin meriáigásâš par-
gokoskâvuotâ, te puávtáh uázžuđ pálhâlâš
rijjâvuotâ pargo uuccâm várás. Ko uásális-
táh pargouázžum ovdedeijee palvâlusâidân,
te puávtáh uázžuđ pargottesvuotâhiäđu lop-
tejum häämist.

Jis lah pargottem, te tust lii máhđulâšvuotâ
finniđ sajanmáávsu pargo-sahhiittállâm-
maađhij mätki- já ijjâdem koloin. Pargottes-
vuotâhiäđu mäksee puáhtá mieđettiđ jot-
teemtorjuu (liikkuvuusavustus), jis pargo
vuástáváldimist láá šoddâm pargomätki- tâi
eres koloh tâi tun ferttiuh varriđ uđđâ päikki-
koodán pargo tiet.

***TE-palvâlusah tuárju
pargokoskâvuotâ
nubástustiileest.***

Lasseet áámmátáidud tâi valjii aabâs uđđâ syergi

Jis smietah mättimâd ovdedem tâi áámmát
lonottem, mij faallâp tuu tarbâšem tiäđuid
škovlimuulsâiävtuin, škovlim- já áámmát-
suorgijn sehe oopâi ruttâdmist.

Puávtáh savâstállâđ škovlim- já pargo-
muulsâiävtuinâd äššitobdein TE-toimâttuvâst
tâi suáittiđ škovlimravviittuv vâldikodâlâš
puhelinnumerân. Kaavnah tiäđu meid viermist.

www.tyomarkkinatori.fi/ammattitieto
www.opintopolku.fi
facebook.com/koulutusneuvonta

***Maangâpiälásâš tiätu
škovliimist já ámáttijn
tyomarkkinatori.fi -sijđoin já
TE-toimâttuvâin.***

Iše áámmátvaljiimân já karrieervuávámân

Ko tun valjih tuu puátteevuotâ áámmát, te
smietâ já čielgii munejurduittáá, et magareh
máhđulâšvuotah láá fáállun, maid halijdiččih
porgâđ pargon já mii ličij tunjin máhđulâš.
Jis halijdah áámmátlii iše já uáinuid jieijâd
suogárdálmij toorjân, te tun puávtáh kevttiđ
iššeen PI-palvâlusâi faallâm áámmát valjim
já pargosyergi stivrim psykologpalvâlus.

Luvvâ lase: Tyomarkkinatori.fi >
[Henkiloasiakkaat](#) > [Ura ja työsuhde](#) >
[Ammatinvalinta tai vaihtaminen](#)

Karrieervalmim

Karrieervalmiimist čielgâsmitáh áám-
mátvaljim- já karrieermuulsâiävtui-
dâd. Uázuh stivrim škovliimân ucâlloo-
meest já pargoeellimkiärgusvuotâidâd
oovdedmist. Valmim olâšuttoo ienáás
juávkkuhámásâžžân, já talle uázuh torjuu
stivrejejei lasseen meid ulmuin, kiáh láá tuin
siämmáásullásâš tiileest.

Škovliimáin uđđá máttim

Pargoveimiškovlim

Pargoveimiškovliimáin puávtáh peividid jieijád máttim tái škovliidáttáđ uđđá suár-gán. Pargoveimiškovlim lii uáivildum vuo-sásajasávt paijeel 20-ihásáid pargottes ulmuid tái ulmuid, kiäid áštá pargottes-vuotá. Uásálisteid nuuvtá škovlim uárnejeh áámmátláš rávisolmoošškovlimkuávdááh, áámmátláš oppálájádásah, olláškoovlah já priivaat škovlimpalvâlusâi pyevtitteijeeh.

Áámmátláš pargoveimiškovlim lii iänäás uásild tuđhosulmäsâš. Tast puáh-tá čodâldittid vuáđu-, áámmát- tái spesi-aaláámmáttutkos tái tutkos uási. Ulmen puáhtá leđe meid olláškovlâoopâi loopân jođettem. Lasseen fálusist lii jotká- já tievâsmittemškovlim sehe irátteijeeškovlim toid, kiäh pieijih irátástooimâ joton tái kuorátteleh taggaar. Meid rávisul-mui vuáđumáttááttâs puáhtá orniđ, jis vuáđumáttááttâs oppâmere váilum lii iästun áámmátláš škovlim čodâlditmân.

Ohtsâšhaahâmškovlim lii pargoadelei-jeel já TE-palvâlusâi äššitobdei oovtâst vuávám já haahâm pargoveimiškovlim. Enâmânvärreijeid uárnejuvoo páihástitemškovlim (ko-touttamiskou-lutus), mii oovded já tuárju uáppee máhđulášvuodâid uásálistid syemmiláš ohtsâškoodán ton aktiivláš jesânin.

Pargoveimiškovliimân puávtáh uuccâđ vier-miluámáttuvvâin tái uuccâmluámáttuvvâin, mon uázuh TE-toimáttuvâst.

Škovlimvahtâ-palvâlus (Koulutusvahti-pal-velu) vuolgât tiäđuid tuu tuáivum škovliimijn njuolgist šledgâpostâsâd.

Jiešiävtuláš oppâm pargottesvuodâhiäđoin

Puávtáh kavnáđ mielâkiddiivâš škovlim, mii ij lah pargoveimiškovlim. Jiešiävtuláš oppámist kalga sooppâđ TE-toimáttuvvâin ovdil oopâi älgim. Oopâi ääigist máksoo pargottesvuodâpeiviruttâ tái pargomarkkân-toorjá. Taan hiäđu máksim iähtun lii, et

- ▶ árvuštállâm mielđ oopâi tuárjum lasseet merhâšitteht máhđulášvuodâid uázžuđ pargo
- ▶ oopah láá váldutoimâliih
- ▶ oppâm tuárjumist suáppoo pargo-uázžumvuáváámist tái ton sajan rahtum vuáváámist
- ▶ lah tiävdám 25 ihheed.

Jis oopâid ij pyevti tuárjuđ pargottesvuodâ-hiäđoin, puáhtá tust lijká leđe máhđulášvuot-tá uálgitoimâláš oppâmân moonâthánáá pargottesvuodâhiäđu. Lasetiäđuid uázuh škovlimradđiittâsâst tái mii nettisijđoin.

Oppâsopâmušškovlim

Oppâsopâmušškovliimáin lii älkkee haahâđ áámmátlid vuáđutááiduid tái lase máttim. Oppâsopâmuš lii meriáigásâš pargosopâmuš, moos kuleh pargoost oppâm pargosaajeest já tiätupiälâsij amnâsij oppâm oppálájádâsâst. Pargoadeleijee máksá uá-pei pargoiähtusopâmuš miäldásii päälhi. Jis lah pargottem, puáhtá pargoadeleijee uuccâđ já uázžuđ TE-toimáttuvâst pälkkitor-juu.

www.opintopolku.fi

TE-palvâlusah algâtteijee irâtteijei

TE-toimâttâh rävvee tuu, ko vuávâáh irâttâs vuáðudem já tarbâšâh lasetiäðu irâtteijeevuodâst sehe torjuu irâttâs vuáððudmân.

Starttâruudâin torvejuvoo irâtteijee áigâ-puátu irâttâstooimâ jotonpieijâm- já vuáhâ-duttemmuudoost. Starttârutttâ miedettuvoo enâmustáá 12 mánuppajan, já tot occoo TE-toimâttuvâst. Eres kuávluliih irâttâs-palvâlusah fäállih algâtteijee irâtteijei maangâpiälâsijd ravvim-, toimâsaje- já eres palvâlusâid. Irâtteijeevuodâtâáiduid puávtâh haahâð já tievâsmittið škovlim vievâst, ko irâttâstooimâ jotonpieijâm já irâtteijeeškovlim lii máhðulâš ovtâstittið njebžilávt.

Huámmâš, et pargottes pargo-occen tun puávtâh valjid, uusah-uv starttiruudâ vâi pargottesvuodâhiäðu irâtteijeevuodâ neelji vuossâmuu mánuppaje ääigi. Jis tun algâttah irâttentooimâ jieijâð pargottesvuodâ ääigi, te irâttestooimâ oles- já ualgiaigâsâšvuotâ ij árvuštálluu neelji vuossâmuu mánuppaje ääigi irâttâstooimâ älgimist. Pargottes pargo-occen tun finniim mainâšum ääigi pargottesvuodâhiäðu.

Luvvâ lase:

Tyomarkkinatori.fi > Henkilöasiakkaat > Työttömyysturva > Yrittäjän ja itsensä työllistäjän työttömyysturva

Jis tun finniih puáðuid irâttâstooimâ keežild tai neelji mánuppaje ääigi, te tunjin máksoo heiviittállum pargottesvuodâhiäðu.

Lasetiäðuh pargottesvuodâhiäðu mäksein:
www.kela.fi, www.tyj.fi

TE-toimâttuvah sehe iälâttâs-, jotolâh- já pirâskuávdâáh (ITE-kuávdâáh) fäállih škovlim irâtteijen áigoid já irâtteijen jo tuáimeid. Lasetiäðu irâtteijeeškovlimfalâlduvâst uázuh viermist já ITE-kuávdâást.

Algâtteijee irâtteijei vuáðuravvim:
Yritys-Suomi-puhelinpalvâlus
0295 020 500

**Ovtâstit irâttâstooimâ
já irâtteijeeškovlim
njebžilávt.**

Toorjâ pargouázžumân

Pälkkitoorjâ

Jis jieh jieš luhostuu uázžuð pargo, puávtâh tiäðuštállâð TE-toimâttuvâst máhðulâšvuodâ peessâð paargon, mast lii pälkkitoorjâ. Talle pargoadeleijei máksoo toorjâ tuu pälkkât-mân.

TE-toimâttâh kuorâttâl ain miedettuvoo-uv pälkkitoorjâ. Pälkkitorjum pargo kalga lasettið pargottes pargo-occee áámmâtlâš mättim já ovdedið pargo-occee pargouázžum pälkkitorjum pargo maņa.

Paargonvalmim

Jis tarbâšâh persovnlâš torjuu pargosa-je ucâmist tai paargon sirduumist, te TE-toimâttuv pehti puávtâh uázžuð paargonvälmeijee. Paargonvälmeijee puáhtâ motomijn tilâlâšvuodâin tuárjuð tuu oppâsopâmušškovliimist oppâmist.

Siämmást paargonvälmeijeje tuárju meid pargodeleijee.

Pargokeččálem

Pargokeččálem lii pargouázžum ovdedeijee palvâlus, mii uárnejuvoo pargosajeest. Pargokeččálem ääigi jiehkuittag lah pargokoskâvuodâst pargokeččálem uárnejei.

Sierâlágánijd pargoid keččálmáin puávtáh kavnáđ hiáivulii pargo- já škovlimmuul-sáivtu, jis tust váilu áámmatlâš škovlim tâi lah molsomin syergi tâi áámmát.

Pargokeččálem ulmen lii čielgiđ, kiásut-uv syergi tâi áámmát tuu tâi ličij-uv ovdâmerkân irátteijejuotâ tunjin hiáivulâs karrieer-muulsáihetu.

Pargokeččálmist čielgá meid lah-uv kiärgus maccâđ paargon, jis lah lamaš kuhháa meddâl pargomarkkânijn.

Pargokeččálemsaje skáppoo TE-toimâttáh. Puávtáh meid jieš uuccâđ saje, mon TE-toimâttáh tuhhit. Pargokeččálmist ráhtoo sopâmuš.

Áámmatlâš vajoiditem

Ko váddu tâi puácuvuotâ lii uási tuu eellim, te saátáh tarbâšid pargosâd nubástusâid tâi sierânâs orniimijd. TE-toimâttuv faallâm palvâlusah tievâsmiteh täpitorme- já jotolâhtáhádâslâjádâsâi, pargoiláttâhlâjádâsâi já Aalmugiäláttâhlâjádâs ornim áámmatlâš vajoiditem.

www.vkk.fi

www.tela.fi

www.kela.fi

Pargottesvuodâtorvo

Ko pargottes pargo-occen uusah pargo tâi uásálistáh jieijâd pargouázžum ovdeideijee palvâlusâidân, te puávtáh uázžud áigápuáđud turviimân pargottesvuodâhiäđu. Pargottesvuodâhiäđu lah tienâspeivurut-tâ, vuáđupeivirut-tâ já pargomarkkântoor-jâ. TE-toimâttáh totká pargottesvuodâhiäđu uázžum pargoveimipoolitlâš iävtuid já addel hiäđu mäkei pargoveimipoolitlâš ciälkkámuš. Mäkee, AIL tâi pargottesvuodâkassa, totká eres hiäđu uázžum iävtuid.

Jis pargouázžum ovdedeijee palvâlusâst – pargouuccâmvalmim, pargosyergivalmim, pargoveimiškovlim, škovlimkeččálem já pargokeččálem – lii sooppum pargouázžumvuáváámist, puáhtá palvâlus ääigist leđe vuoigâdjuotâ loptejum pargottesvuodâhiätun. Ton lasseen palvâlus ääigist máksoo kolosajanmäksu.

Lasetiäđuid pargottesvuodâtoorvon kullee aašijn uázuh mii viermisijđoin sehe väldikodálâš palvâlusnummeerstân. Jieijâs ášástállâm (Oma asiointi) -viermipalvâlusâst puávtáh luuhâđ TE-toimâttuv adellem pargoveimipoolitlâš ciälkkámušâid já västidid tunjin vuolgâttum čielgiittâspivde-máid. Jieijâd pargottesvuodâhiäđu tääsist, aktiivlâšvuotâiävtuin já pargottesvuodâhiäđu ucámist tun finniih täärhib ravvuid jieijâd pargottesvuodâkassaast tâi Kelast.

www.kela.fi

www.tyj.fi

TE-puhelinpalvelusah

Persovnáššigás ravvim

- ravvim TE-palvelusâin
- uápistem viermipalvelusâi kiávtun
- stivrim palvelustáárbu miáldásâš palvelusân

0295 025 500

Pargottesvuodâtorvoravvim

0295 020 701

Škovlimravvim

- facebook.com/koulutusneuvonta

0295 020 702

Ruošâkielâlâš ravvim

Русскоязычная консультационная служба

0295 020 715

YRITYS-SUOMI- puhelinpalvelus irátteijen áikoid

0295 020 500

 Suomi.fi

www.suomi.fi/yritykselle

Suáitu hadde lii áššigás jieijâš
operaattorsopâmuš miáldásâš.

tyomarkkinatori.fi/saame

TE03 inarinsaame 10.2022

24